

J. Bb.

"Historia odkryć geograficznych. Wielcy odkrywcy i badacze ziemi", Warszawa 1958; "Odkrycia i wyprawy geograficzne", J. L. Baker, Warszawa 1959 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 5/3-4, 490-491

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sun-Czin-czi, *Ekonomiczeskaja geografija kak nauka*, przekład z chińskiego A. A. Zwonowa, Geografiz, Moskwa 1959, s. 93.

Praca nosząca charakter historyczno-metodologiczny, składa się z kilku powstałych nie w jednakowym czasie fragmentów pozostających w ścisłym związku tematycznym. Główną jej częścią jest referat czołowego geografa chińskiego Sun-Czin-czi, wygłoszony na drugiej Konferencji Naukowej Ogólnochińskiego Towarzystwa Geograficznego w 1956 r. Autor wychodząc z założenia, iż życie społeczne jest nierozdzielnie związane ze środowiskiem naturalnym, uważa, że geografia istnieje tak długo jak długo rozwija się społeczeństwo. Jednocześnie ukazuje przejawy rozwoju geografii ekonomicznej już od czasów starożytnych po to, by na gruncie wiedzy historycznej rozwiązać najbardziej dyskusyjne problemy dotyczące jej przedmiotu, metody i stosunku do dyscyplin pokrewnych. Książka wraz z zamieszczonym na końcu streszczeniem dyskusji daje obraz poglądów geografów chińskich na uprawianą przez nich naukę oraz obraz najważniejszych problemów, które ich nurtują i w których dalecy są jeszcze od jednomyślności.

J. Bb.

Atlas istorii geograficzeskich otkrytii i issledowaniji. Głównie uprawienie geodezji i kartografii MWD SSSR, Moskwa 1959, s. 92.

Atlas odkryć i badań geograficznych wydany pod redakcją K. A. Saliszczewa zawiera 80 map i tablic obrazujących rozwój myśli geograficznej.

Pierwsza i najważniejsza grupa map dotyczy rozwoju horyzontu geograficznego u różnych narodów, rozszerzającego się wraz z rozwojem kulturowym ludzkości. Grupa druga przedstawia rozwój wyobrażeń o ziemi w różnych epokach na przykładzie map współczesnych, trzecia natomiast — ukazuje ewolucję mapy postępującą w parze z rozwojem tych wyobrażeń.

Ten pierwszy w dziejach wydawnictw kartograficznych atlas o tak szerokiej problematyce historyczno-geograficznej służyć może nie tylko — zgodnie z założeniami autorów — szerokim rzeszom studiującej młodzieży, lecz także i kręgom specjalistów.

J. Bb.

Historia odkryć geograficznych Wielcy odkrywcy i badacze ziemi. Biblioteka „Problemów”. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1958, s. 619.

J. L. Baker, *Odkrycia i wyprawy geograficzne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1959, s. 613, ryc. 51.

Dwa niedawno ogłoszone przekłady (z języka niemieckiego i angielskiego) różnią się znacznie sposobem ujęcia tego samego tematu — dziejów odkryć i wypraw geograficznych.

W pierwszym z dzieł historia odkryć geograficznych została przedstawiona w dwojaki sposób: jako dzieje odkryć i badania poszczególnych kontynentów

i jako dzieje zmagania się wielu odkrywców, badaczy i podróżników, których życiorysy przedstawione zostały w drugiej części w alfabetycznym porządku. Część ta zawiera systematycznie zebrane wiadomości o wszystkich wielkich podróżnikach świata. Podane zostały daty, liczby, marszruty, zestawiono skrętnie zebrane szczegóły tworzące wielki obraz zdobycia i poznania kuli ziemskiej. Książka ta przeznaczona została dla czytelnika niemieckiego. Przy przekładzie na język polski będący pracą zbiorową oryginał (*Die Entdeckung und Erforschung der Erde mit einem ABC der grossen Entdecker und Forscher*, Bearbeitet von Dr Walter Krämer, Leipzig 1953) uległ znacznej adaptacji przez włączenie informacji o udziale polskich podróżników i badaczy, a nawet przez sprostowanie poglądów autora. Uzupełnienia i komentarze oraz przedmowę napisał Józef Staszewski.

W przeciwieństwie do encyklopedycznego i nieco bardziej popularyzacyjnego charakteru dzieła niemieckiego *Odkrycia i wyprawy geograficzne* Bakera ilustrują znacznie głębiej i wszechstronniej rozwój wiedzy geograficznej. Nie jest to zwykła kronika narastania wiadomości o obliczu ziemi, czy seria opowiadań o przygodach wielkich odkrywców. Historia odkryć geograficznych ilustruje w tym przypadku wielki spłot wzajemnych stosunków między człowiekiem i środowiskiem naturalnym. Autor, notując te rzeczywiste stosunki i związki, dostarcza cennego materiału zarówno dla historyka jak i dla geografą. Przedstawia on bowiem w chronologicznym następstwie dzieje poznania poszczególnych kontynentów ukazując też stan nauki geografii różnych narodów. Historia odkryć występuje tu jako wyraz rozwoju cywilizacji i odbicie dziejów całej ludzkości.

J. Bb.

Mieczysław Fleszar, *Najsławniejsi odkrywcy świata*. „Książka i Wiedza”, Warszawa 1959, s. 230.

Kilkadziesiąt dość luźno skreślonych sylwetek „najsławniejszych odkrywców” jest udaną próbą popularyzacji — tak bogatych w różnorodną problematykę — dziejów odkryć geograficznych. Z historycznych wydarzeń autor wydobywa w sposób głęboko przemyślany najważniejsze walory estetyczne, naukowe i moralne, rzucając lekko i z polotem — bez uszczuplenia treści — szkice wyczynów podróżników i badaczy. Świetny styl i dobór materiału czynią z tej pozycji doskonałą lekturę dla młodzieży i szerokiego ogółu.

J. Bb.

Z *dziejów myśli pedagogicznej. Materiały do studiów pedagogicznych* T. IV. Wstęp i redakcja Bogdan Suchołolski, Wincenty Okoń. PZWS, Warszawa 1958, s. 643.

Czwarty tom *Materiałów* przynosi szereg ciekawych rozpraw poświęconych dziejom pedagogiki jako nauki. Dokonanie selekcji ogromnego materiału historycznego nie było zadaniem łatwym, o czym zresztą autorzy wspominają